

AJÁNLÁS

a nemzetiségi arculat tervezéséhez a nemzetiségi oktatási és nevelési feladatokat ellátó intézményekben

A nemzetiségi intézmények arculatának kialakításához az alábbi szempontok csupán támpontokat jelentenek, amelyből az adott település önkormányzata, az intézmény vezetősége, a pedagógusok és az intézményt támogató szervek a helyi lehetőségekhez igazítva válogathatnak. A szempontok összeállításával az volt a célunk, hogy a tapasztalatokat összesítsük és közzé tegyük, valamint segítséget nyújthassunk az önkormányzatok, az intézmények, az intézmény vezetősége és a pedagógusok profiljának formálásához.

I. Az intézmény szempontjából:

1. Az intézmény nevét – esetleg nyelvoktatói formáját – tüntesse fel két nyelven a címerben, logóban, pecsétben és a bizonyítványokban. Az intézmény neve esetleg kötődjék helyi vagy országos hírű személyhez, a nemzetiséghez fűződő közismert tárgyakhoz vagy fogalmakhoz.
2. A nemzetiségi intézmény legyen tudatában annak, hogy a nemzetiségi nyelv és a nemzetiségi kultúra közvetítésében, a nemzetiségi identitás megalapozásában kiemelt szerepet tölt be, amely a nemzetiségi lét alapja.
3. Az intézmény pedagógiai programja és helyi tanterv nemzetiségi vonatkozású részei, illetve a munkaközösség beszámolóit, az intézményt bemutató kiadványok, szóróanyagok legyenek – pl. a honlapon - kétnyelvűek.
4. Az intézmény egyeztessen időpontot a nemzetiségi nevelőtestülettel, munkaközösségekkel, valamint a társszervezetekkel, hogy az intézményen belüli és azon kívüli programok összhangba kerüljenek.
5. A naplóvezetés, a tervezés és értékelés a nemzetiségi tantárgyakra és tevékenységekre vonatkozólag két nyelven vagy a nemzetiség nyelvén történjen.
6. Az intézmény honlapján, faliújságján, folyosóján, osztálytermekben jelenjenek meg a nemzetiségi versenyeken elért eredmények, a nyelvi illetve népismereti vagy a nemzetiségi nyelven tanított tantárgyak óráin készült produktumok. Az intézmény emelje ki a nemzetiségi csoportok és egyének szereplését a közéletben (pl. iskolarádió), és tegye közzé az elismeréseket (pl. oklevelek, díjak, kupák jól láthatóan kerüljenek vitrinbe).
7. Az intézmény jó gyakorlatait, ötleteit, innovatív terveit és tevékenységét tegye közkincsé honlapján, a helyi, regionális és/ vagy országos médiában.
8. Az intézmény rendszeresen pályázzon pl. a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., EMMI és más szervezetek által kiírt lehetőségeire, illetve a nemzetiségi életet és identitást megerősíteni, megújítani célzó pályázati kiírásokra.
9. Az intézmény fordítson figyelmet a nemzetiségi nyelv ápolására foglalkozáson/tanórán kívül is: szünetben, szünidőben és szabadidős tevékenységben.

10. Jelenjenek meg a nemzetiségi vonások az intézményen belül szimbólumokkal és feliratokkal. Ha az intézmény jelentet meg iskolaujságot, évkönyvet, publikációt, annak legyen nemzetiséget érintő tartalma is.
11. Az intézmény rendeljen a nemzetiségi nyelvű vagy kétnyelvű újságot a könyvtár számára. Biztosítson a könyvtárban nemzetiségi sarkot. Az intézmény szerezzon be a könyvtárába nemzetiségi vagy kétnyelvű kötelező olvasmányokat, újságokat, CD-k, DVD-eket a pedagógusoknak és növendékeknek is.
12. Az intézmény biztosítson helyet a nemzetiségi gasztronómia elsajátítására pl. népismereti órán és/vagy háztartási ismeretek keretében. Ismertesse meg a gyermekeket és a szülőket a nemzetiségi konyha sajátosságaival, étkezési szokásaival. Ösztönözze a gyerekeket, szülőket és kollégákat receptek gyűjtésére, illetve azok publikálására. Hívjon meg mesterembereket és/vagy a nemzetiség idősebb tagjait, nagyszülőket sütés-főzési programra, hogy a hagyomány átörökítése generációk között teret kapjon.
13. Az intézmény belső dekorációi tükrözzék a nemzetiségi identitás ápolását: nemzetiségi szoba vagy sarok, gyerekrajzok és alkotások kiállítása, termek és helyiségek kétnyelvű feliratozása kapcsán.
14. Az intézmény emelje ki a honlapján az intézményen belüli és kívüli nemzetiségi élet eseményeit fotókkal, videókkal, Facebook oldalon való állandó posztolással: jeles országos és helyi nemzetiségi ünnepek, megemlékezések, fellépések, országos és helyi rendezvények. A honlapon a nemzetiségi eseményekről szóló híradások, beszámolók a nemzetiség nyelvén íródjanak.
15. Az intézmény fektessen hangsúlyt az olyan intézményen kívüli programokra, amelyek nemzetiségi ismeretek megszerzését célozzák meg. Teremtse alkalmakat a nemzetiségi hagyományok megélésére kirándulás, táboroztatás, tanulmányi út, színházlátogatás, fesztiválon való részvétel, anyaországgal való kapcsolattartás során.
16. Az intézmény szervezzen a tanítás nélküli munkanapján vagy a projekthéten olyan nemzetiségi tartalmú programot, amely az adott nemzetiség gyermekeiben az identitást megalapozza, más közösségek felé elfogadást közvetít. Pl. rajz-, fotó kiállítás, sportverseny, fenntartható települési makett, ökológiaalkotásra utaló tervek stb.
17. Az intézmény pályaorientációs napján ragadja meg az alkalmat és mutasson be olyan mesterségeket, amelyeket nemzetiségi elődök műveltek.
18. Az intézmény fenntartója vagy a nemzetiségi önkormányzat támogassa a pedagógiai munkát segítő eszközök finanszírozását: pl. népismereti tudás bővítésére játékok készítése és/vagy vásárlása.
19. Az iskolában szóljon időnként a szünetben nemzetiségi népzene az iskolarádióból, óvodában pl. zenehallgatás és nemzetiségi tartalmak közvetítése során.
20. Az intézmény ösztönözze a nemzetiségi munkacsoportot/munkaközösséget magas szintű belső igényességre, feladatmegosztásra és felelősség vállalására.
21. Az intézmény tegye lehetővé különböző nemzetiségi csoportok közötti együttműködést pl. színjátszó csoport, tánc csoport és kézműves csoport között.
22. Az intézmény működjön együtt – lehetőségei szerint - nemzetiségi szervezetekkel, anyaországi intézményekkel, pl. partneriskolával,

- partneróvodával, partnertelepülésen lévő szakmai csoportokkal, egyesületekkel.
23. Az intézmény tegye lehetővé a nemzetiségi tantárgyat tanító kollégáknak a belső tudásmegosztás, a belső továbbképzés és a szakmai műhelymunka fórumát.
 24. Az intézményen belüli információáramlás nemzetiségi tartalmi írásban, digitális eszközökön és/vagy szóban legyen könnyen elérhető az érintett kollégák, szülők és gyerekek részére.
 25. Az intézmény fordítson kellő hangsúlyt és időt az értekezleteken a nemzetiségi ügyekre.
 26. Az intézmény vonja be a helyi, regionális és/vagy országos kulcsfontosságú nemzetiségi ügyekkel foglalkozó partnereket is az iskolai életbe.
 27. Az intézmény szervezzen kirándulást és táborokat az anyaországba – pályázattal, nemzetiségi önkormányzati támogatás kérésével -, hogy minél több nemzetiségi nyelvi impulzus érje a gyerekeket.
 28. Az intézmény ösztönözze az érintett pedagógusokat a nemzetiségi pedagógus-továbbképzéseken való részvételre.
 29. Az intézmény szervezze meg – nemzetiségi önkormányzat, szervezetek és a szülők bevonásával - népviseleti vagy ízlésesen stilizált ruhák varratását, hogy egységesen jelenjenek meg a közösség tagjai a nemzetiségi ünnepeken, rendezvényeken, vers- és prózamondó valamint zenei versenyeken, megemlékezéseken. Sportos rendezvényeken legyen a pólón egységes, nemzetiségre utaló logó.
 30. Az intézmény adjon teret arra, hogy a nem-nemzetiségi kollégák és gyerekek is részt tudjanak venni nemzetiségi programokon.
 31. Az intézmény vegyen részt a helyi és/vagy országos nemzetiségi közéletben, képviseltesse magát nemzetiségi produkciókkal települési ünnepeken és rendezvényeken (főzőverseny, családi nap, búcsú)
 32. Alapítson az intézmény ismert helyi vagy országos személy nevéhez fűződő díjat és tüntesse ki azokat, akik az intézmény nemzetiségi életében meghatározó egyének, hozzájárulnak a nemzetiségi közösség hagyományainak ápolásához, identitásának erősítéséhez, és az intézmény falain túlra viszik a nemzetiség jó hírét.
 33. A nemzetiségi gimnáziumok kössenek szerződést helyi nemzetiségi önkormányzattal, illetve szervezetekkel a középiskolások 50 órás közösségi munkájával kapcsolatban.
 34. Az intézmény publikációi között jelenjenek meg a nemzetiségi tartalmak pl. évkönyv, képes naptár, hirdetések és cikkek települési újságban, videómegosztás formájában.

II. Az intézményvezető szempontjából:

1. Az intézmény vezetősége vegyen részt az intézményi alapdokumentumok nemzetiségi tartalmának kidolgozásában valamint az éves tervek készítésénél és ütemezésénél.

2. Az intézményvezető vezetői programjában céljai és feladatai között markánsan jelenjen meg a nemzetiségi nevelés és hagyományok ápolása, hogy ezzel a közösség identitását erősítse.
3. Az intézményvezető működjön együtt a nemzetiségi nevelést és oktatást végző munkatársakkal, nemzetiségi munkacsoportokkal/munkaközösségekkel a rövid és hosszútávú tervezéskor.
4. Az intézményvezető ossza meg a nemzetiségi kollégákkal az információkat, nemcsak személyesen, hanem többféle kommunikációs csatornán keresztül is. (pl. továbbképzési lehetőségek, regionális nemzetiségi hírek, országos nemzetiségi önkormányzati hírlevelek)
5. Az intézményvezető támogassa az újszerű gondolkodást a nemzetiséget érintő kérdésekben.
6. Az intézményvezető hangolja össze és irányítsa a pedagógiai programban és az éves nevelési tervben foglalt nemzetiségi tartalmú programokat, biztosítja azok megvalósítását, értékelését és továbbfejlesztését.
7. Az intézményvezető vegye figyelembe a jövőkép megfogalmazásában a helyi nemzetiség adottságait és értékrendjét.
8. Az intézményvezető kísérelje figyelemmel a helyi nemzetiség életében bekövetkező változásokat és reagáljon konstruktívan.
9. Az intézményvezető támogassa azokat a kezdeményezéseket, innovációt és fejlesztéseket, amelyek a helyi nemzetiséget érintik.
10. Az intézményvezető a vezetői munkájában kérje ki a nemzetiségi kollégák véleményét.
11. Az intézményvezető ösztönözze a nemzetiségi munkacsoport tagjait önmaguk fejlesztésére, helyi és településen kívüli programokon való részvételre.
12. Az intézményvezető tartson személyes kapcsolatot a helyi nemzetiségi önkormányzattal, illetve civil szervezetekkel. (esetleg hozzanak létre együttműködési megállapodást konkrét tartalmakkal)
13. Az intézményvezető tegye lehetővé az intézményen belül használt eszközök biztonságos működtetését (pl. iskolarádió két nyelven, nemzetiségi konyha háztartási ismeretek órán, hangosítási technika rendezvényeken).
14. Az intézményvezető működjön hatékonyan együtt a fenntartóval, (ha a fenntartó a helyi vagy országos nemzetiségi önkormányzat), vegye figyelembe az új tendenciákat és a nemzetiségi oktatáspolitikai célkitűzéseket.
15. : Az intézmény vezetője köszöntse az újonnan érkező gyerekeket a nemzetiség nyelvén is. A köszöntő ajándékok között szerepeljen a nemzetiségre jellemző tárgy is.

III. A nemzetiségi pedagógus szempontjából:

1. A nemzetiségi pedagógus ismerje a pedagógia program nemzetiségi tartalmait és az intézményben folyó pedagógiai munka nemzetiségi jegyeit.
2. Munkája során az intézmény nemzetiségi pedagógiai programjához igazodóan érthetően, helyesen és hitelesen kommunikáljon a foglalkozásokon/ tanítási órákon belül és kívül a nemzetiség nyelvén. Használja következetesen a nemzetiség nyelvét minden lehetséges szituációban a tervezett

foglalkozásoktól/tanóráktól a mindennapos kommunikáción át a szakmai megbeszélésekig.

3. A nemzetiségi intézmény pedagógusa legyen tudatában modell szerepének mind a nyelv, mind a nemzetiségi jelleg közvetítésében.
4. Ismerje és tudatosan alkalmazza a gyerekcsoportok sajátosságaihoz igazodó nyelvi és nemzetiségi tartalmakra vonatkozó megismerési folyamatokat, módszereket és eszközöket. Teremtsen motiváló tanulási környezetet változatos munkaformákkal, sokoldalú eszközhasználattal a nyelvi és nemzetiségi ismeretek átadására.
5. Folyamatosan képezze magát tovább nemzetiségi területen is, ossza meg tudását intézményen belül és kívül.
6. Ismerje és tudatosan használja fel a nemzetiséghez tartozó gyerekek más forrásból szerzett és/vagy családból hozott tapasztalatait, ismereteit és tudását. Erre építse rövid és hosszú távú terveinek megvalósítását.
7. A nemzetiségi pedagógus fogalomhasználata terjedjen ki a helyi és/vagy regionális nyelvjárásra. Ha nem beszéli a tájnyelvet, akkor tegye lehetővé, hogy a gyermekek más forrásból megismerhessék azt, használja az autentikus irodalmat, helyi gyűjtéseket.
8. Tervező tevékenysége során a nevelési/ tanulási folyamatba illessze bele az intézményi, a helyi és az országos ismeret- és tapasztalatszerzési lehetőségeket (pl. kihelyezett foglalkozások, nemzetiségi múzeumok, tájházak, skanzen megismerése, interaktív kiállítások, nemzetiségi mesterségek képviselői), vegyen részt nemzetiségi kulturális rendezvényeken, (pl. vers- és prózamondó versenyen, tánctalálkozókon), valamint a nemzetiségi nyelv ápolására szervezzen részvételi lehetőséget nemzetiségi nyelvű kulturális rendezvényekre, színházi darabokra, filmklubra, nemzetiségi előadásokra.
9. Működjön szorosan együtt a helyi és/vagy országos önkormányzattal: kölcsönös tájékoztatással, közös rendezvényekkel, kirándulásokkal.
10. Legyen szempont számára projektnapokon, ill. heteken, erdei és/vagy nemzetiségi táborok szervezésénél egy másik közeli nemzetiségi település látogatása, tájházához és/vagy tanösvényéhez kötődő feladatok kidolgozása.
11. Ösztönözze növendékeit gyűjtőmunkára saját családjuk, a helyi lakosok körében, hogy bővítse a település nemzetiségi értéktárát. A gyűjtőmunkát kösse össze publikálással, hogy a nemzetiségi közösség minél szélesebb körben megismerje a munka gyümölcseit.
12. Tervei készítése során vegye figyelembe a nemzetiségi irányelveket és a nemzetiségi küldetésnyilatkozatot.
13. Működjön együtt a nemzetiségüket megélő szülőikkel, kollégákkal/partnerekkel és vezetőikkel, a helyi nemzetiségi önkormányzattal és civil szervezetekkel, közzé tehető adatszolgáltatással.
14. Támogassa és biztosítsa a gyerekek nemzetiségi identitását erősítő folyamatokat.
15. Alapozza meg és ösztönözze a gyerekeket a tudatos nemzetiségre jellemző értékválasztásra és saját értékrendjük kialakítására.
16. Az adott életkori sajátosságok figyelembe vételével ismertesse meg a gyerekeket a nemzetiségi kultúra kincseivel és azok tiszteletére nevelje őket.

17. Találjon módot - az együttnevelés keretei között - a gyerekek egyéni és differenciált fejlődésének/fejlesztésének megteremtésére (pl. felkészítés nemzetiségi rendezvényeken való szereplésre, versenyre)
18. Ismerje fel a nemzetiségi gyerekek nyelvi és nemzetiségi területen megmutakozó tehetségének ígérétét, s tudatosan segítse annak kibontakozását.
19. Segítse elő a nemzetiségi pedagógus a nemzetiségi csoportok/osztályok közösséggé formálódását és az együttműködés feltételeit.
20. Vegyen aktívan részt helyi, regionális, megyei és országos rendezvényeken és vonja be tanítványait.
21. A nemzetiségi pedagógus feladatai során vegye figyelembe saját nemzetiségében rejlő értékeket és más nemzetiségek eltérő kulturális, ill. társadalmi háttéréből adódó sajátosságait.
22. Segítse a gyerekeket saját és más nemzetiségek elfogadására, tiszteletére, kölcsönös támogatására és előítélet mentességre neveli.
23. Alkalmazzon az adott nemzetiségi nevelési/ tanulási helyzetnek megfelelő ellenőrzési és értékelési módszereket.
24. Legyen fontos számára nemzetiségére vonatkozó tudásának folyamatos megújítása, bővítése. Vegyen részt nemzetiségi tartalmú továbbképzésen, szakmai együttműködésekben, nemzetiségi közösséget érintő döntésekben.
25. Lehetőségei szerint vállaljon szerepet a helyi nemzetiségi önkormányzatban.